Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4369/2010, ECLI:CZ:NS:2012:21.CDO.4369.2010.1

Číslo: 103/2012

Právní věta:

Věřitel může s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, kterou dlužník (jako dědic) uzavřel v úmyslu zkrátit své věřitele, jsou-li pro vyslovení odporovatelnosti splněny všechny předpoklady uvedené v ustanovení § 42a obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.05.2012

Spisová značka: 21 Cdo 4369/2010

Číslo rozhodnutí: 103

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dědické řízení, Odporovatelnost, Právní úkony

Předpisy: 2
2 obč. zák.
3
4 obč. zák.
§ 42a odst. 1
§ 460 obč. zák.
§ 473 odst. 1 obč. zák.
§ 482 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se žalobou podanou dne 20. 5. 2008 u Okresního soudu Praha – východ domáhal určení, že je vůči němu neúčinná „dědická dohoda schválená usnesením Okresního soudu v Kolíně ze dne 19. 4. 2005, kterou se žalovaná stala výlučnou vlastnicí nemovitostí zapsaných na listu vlastnictví č. 605 pro katastrální území a obec J., vedeném Katastrálním úřadem pro P., Katastrálním pracovištěm P., tj. domu čp. 239 na stavebním pozemku parc. č. 606, stavebního pozemku parc. č. 606 a pozemku parc. č. 153/11“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 14. 3. 2007, „ve spojení“ s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2007, bylo J. R. (synovi žalované) uloženo, aby zaplatil žalobci 300 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 4 % od 11. 8. 2002 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení celkem 140 945 Kč. J. R. dobrovolně svoji povinnost nesplnil, není zaměstnán a nemá žádný příjem. V řízení o dědictví po otci J. R. Okresní soud v Kolíně

usnesením ze dne 19. 4. 2005 schválil dohodu dědiců, podle které připadly uvedené nemovitosti do vlastnictví žalované. Žalobce dovozuje, že „nepřevzetím dědického podílu na výše označených nemovitostech“ mu J. R. „znemožnil podat úspěšně návrh na výkon rozhodnutí prodejem dědického podílu na nemovitosti“. Předmětná dědická dohoda byla uzavřena mezi dlužníkem a osobou jemu blízkou v posledních třech letech a zkracuje uspokojení jeho vymahatelné pohledávky. Protože žalovaná v průběhu soudního řízení „poskytla“ bydlení J. R. s rodinou, musela „poznat“ jeho úmysl zkrátit věřitele.

O k r e s n í s o u d v Kolíně, jemuž byla věc postoupena podle usnesení Okresního soudu Praha – východ ze dne 28. 5. 2008 jako soudu místně příslušnému, rozsudkem ze dne 27. 5. 2009, ve znění usnesení ze dne 20. 7. 2009, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 11 880 Kč k rukám advokátky JUDr. I. H. Z výsledků dokazování vzal za prokázané, že žalobce má za „osobou blízkou žalované (jejím synem J. R.)“ vymahatelnou pohledávku ve výši 300 000 Kč s příslušenstvím, že žalobce se nemůže uspokojit „z jiného majetku J. R.“ a že J. R. „nepřevzal svůj zákonný dědický podíl“ při dědění ze zákona po zemřelém otci, když „na základě dědické dohody jeho podíl“ získala žalovaná. Protože žaloba byla podána před uplynutím tříleté lhůty předepsané pro uplatnění práva odporovat právním úkonům dlužníka a protože je „irelevantní“ obrana žalované, podle které byla dědická dohoda uzavřena podle předchozí dohody „se všemi dětmi zůstavitele“, neboť žalovaná měla vynaložit náležitou pečlivost k poznání úmyslu dlužníka zkrátit věřitele, je žaloba podle ustanovení § 42a obč. zák. důvodná.

K odvolání žalované K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 4. 3. 2010 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 10 200 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 5800 Kč, vše k rukám advokáta J. P. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl odvolací soud k závěru, že „uzavření dědické dohody, která je schválena rozhodnutím soudu“, nelze pokládat za právní úkon, jemuž by bylo možné ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. úspěšně odporovat. Poté, co dovodil, že není – jak dovodila judikatura soudů („rozhodnutí“ Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1240/2007) – možné se s úspěchem domáhat určení neplatnosti dohody o vypořádání dědictví pravomocně schválené usnesením soudu vydaným v dědickém řízení, odvolací soud zdůraznil, že všechny otázky rozhodné pro schválení či neschválení dohody dědiců o vypořádání dědictví „musí být přezkoumány v dědickém řízení“, a dovodil, že tyto závěry musí obdobně dopadat na posouzení neúčinnosti tohoto právního úkonu. Jestliže – jak pokračoval odvolací soud – platí, že „úkony dlužníka uzavřené s třetí osobou v úmyslu zkrátit věřitele, aniž by se stejným úmyslem jednala i osoba, s níž byla smlouva uzavřena, nejsou neplatné podle ustanovení § 39 obč. zák., nýbrž lze jim odporovat podle ustanovení § 42 obč. zák.“, a je-li tedy „účelem sankce neplatnosti podle ustanovení § 39 obč. zák. je i sankce neúčinnosti právních úkonů podle ustanovení § 42a obč. zák. v případě jednání dlužníka, který zkracuje uspokojení pohledávky svého věřitele, také ochrana věřitele“, pak nemůže být „dopad těchto ustanovení na dohody uzavřené v dědickém řízení co do svých důsledků zásadně odlišný“; protože není možné v jiném než dědickém řízení přezkoumat, zda dědická dohoda „není v rozporu s dobrými mravy ve smyslu ustanovení § 39 obč. zák., protože úmyslným jednáním všech dědiců zkracuje uspokojení pohledávky věřitele jednoho z dědiců“, musí rozhodnutí vydané soudy v dědickém řízení o schválení dědické dohody „bránit i možnosti znovu přezkoumat uzavřenou dohodu, zda nezkracuje uspokojení věřitele dědice za podmínek ustanovení § 42a obč. zák.“. Odvolací soud dále dovozuje, že ustanovení § 482 obč. zák. je nutno posuzovat „jako speciální“ ve vztahu k ustanovení § 39 obč. zák. a že „pojem dobrých mravů vymezený ustanovením § 482 obč. zák. je třeba chápat šířeji“ v tom smyslu, že „v rozporu s dobrými mravy podle § 482 obč. zák. může být i dohoda o vypořádání dědictví, která zkracuje uspokojení pohledávky věřitele ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák.“, a uzavírá, že otázku odporovatelnosti dohody o vypořádání dědictví „je oprávněn (a povinen) řešit soud v dědickém řízení“ a že proto „po schválení dohody o vypořádání dědictví již nelze uzavřené dohodě (a tím i rozhodnutí soudu) úspěšně odporovat podle ustanovení § 42a obč. zák.“. Na

tom nic nemění ani to, že věřitel dědice není účastníkem dědického řízení a že se tedy nemusí o něm dozvědět, neboť „ve stejné situaci" je věřitel také tehdy, kdyby dědická dohoda byla uzavřena nikoliv jen s pouhým (předpokládaným) vědomím ostatních dědiců o dluzích jednoho z dědiců a jeho úmyslu zkrátit věřitele, ale „přímo s úmyslem všech dědiců" zkrátit uzavřením dohody o vypořádání dědictví věřitele jednoho z dědiců.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že v době projednávání dědické dohody „neměl právní titul a tím možnost zasáhnout do dědického řízení" a že soud při schvalování dědické dohody nemohl dovozovat rozpor s dobrými mravy, neboť o takové možnosti „nevěděl a ani vědět nemohl", že to však nevylučuje, aby dědická dohoda nebyla uzavřena v rozporu s dobrými mravy. Žalobce pokládá za chybný závěr odvolacího soudu o tom, že po schválení dohody o vypořádání dědictví již nelze úspěšně uzavřené dohodě odporovat podle ustanovení § 42a občanského zákoníku. Zákon totiž prostřednictvím institutu odporovatelnosti chrání především „zájmy věřitele", a to jak proti dlužníkovi, tak i proti osobě, která má z odporovatelného úkonu prospěch, přičemž výklad odvolacího soudu je v neprospěch věřitele, když chrání zájmy dlužníka a osoby, která má z jeho úkonu prospěch. Žalobce navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci soudy zjištěno (správnost zjištění soudů v tomto směru dovolatel nezpochybňuje), že pravomocným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 14. 3. 2007, potvrzeným rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2007, bylo J. R. uloženo, aby zaplatil žalobci 300 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 4 % od 11. 8. 2002 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 118 995 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 21 950 Kč. Z obsahu spisu Okresního soudu v Kolíně sp. zn. 52 D 622/2004 pak bylo zjištěno, že dědici zůstavitele J. R., zemřelého dne 30. 10. 2004, posledně bytem v J., byli ze zákona v první dědické skupině žalovaná (jako manželka zůstavitele) a děti zůstavitele J. R., I. N. a V. P. Při jednání u soudu (soudního komisaře) byla dne 31. 3. 2005 uzavřena dohoda o vypořádání dědictví, podle které veškerý zůstavitelův majetek, jehož obvyklá cena byla určena ve výši 1 761 183,50 Kč (pasiva dědictví byla určena ve výši 10 610 Kč a čistá hodnota dědictví ve výši 1 750 573,50 Kč) nabyla žalovaná s tím, že děti zůstavitele J. R., I. N. a V. P. „z dědictví nic neobdrží"; tato dohoda byla schválena usnesením Okresního soudu v Kolíně ze dne 19. 4. 2005. Žalobce nyní dovozuje, že dlužník J. R. tuto dohodu o vypořádání dědictví, podle níž „z dědictví nic neobdržel", uzavřel v úmyslu zkrátit žalobce jako svého věřitele, že žalovaná jakožto osoba blízká dlužníkovi musela úmysl dlužníka zkrátit věřitele poznat a že jde proto o odporovatelný právní úkon ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák.

Věřitel se může domáhat, aby soud určil, že dlužníkovy právní úkony, pokud zkracují uspokojení jeho vymahatelné pohledávky, jsou vůči němu právně neúčinné; toto právo má věřitel i tehdy, je-li nárok proti dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen (srov. § 42a odst. 1 obč. zák.).

Odporovat je možné právním úkonům, které dlužník učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit své věřitele, musel-li být tento úmysl druhé straně znám a právním úkonům, kterými byli věřitelé dlužníka zkráceni a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem a osobami jemu blízkými (§ 116 a § 117 obč. zák.), nebo které dlužník učinil v uvedeném čase ve prospěch těchto osob, s výjimkou případu, kdy druhá strana tehdy dlužníkův úmysl zkrátit věřitele i při náležité pečlivosti nemohla poznat (srov. § 42a odst. 2 obč. zák.).

Právo odporovat právním úkonům lze uplatnit vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu dlužníka prospěch (srov. § 42a odst. 3 obč. zák.).

Právní úkon, kterému věřitel s úspěchem odporoval, je vůči němu neúčinný potud, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky z toho, co odporovatelným právním úkonem ušlo z dlužníkova majetku; není-li to dobře možné, má právo na náhradu vůči tomu, kdo měl z tohoto úkonu prospěch (srov. § 42a odst. 4 obč. zák.).

Smyslem žaloby podle ustanovení § 42a obč. zák. (tzv. odpůrčí žaloby) je – uvažováno z pohledu žalujícího věřitele – dosáhnout rozhodnutí soudu, kterým by bylo určeno, že je vůči němu neúčinný dlužníkem učiněný právní úkon. Rozhodnutí soudu, kterým bylo odpůrčí žalobě vyhověno, pak představuje podklad k tomu, že se věřitel může na základě titulu způsobilého k výkonu rozhodnutí (exekučního titulu), vydaného proti dlužníku, domáhat nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením toho, co odporovaným (právně neúčinným) právním úkonem ušlo z dlužníkova majetku, a to nikoliv proti dlužníku, ale vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn. V případě, že uspokojení věřitele z tohoto majetku není dobře možné (např. proto, že osobě, v jejíž prospěch dlužník odporovaný právní úkon učinil, již takto nabyté majetkové hodnoty nepatří), může se věřitel – místo určení neúčinnosti právního úkonu – domáhat, aby mu ten, komu z odporovatelného právního úkonu dlužníka vznikl prospěch, vydal takto získané plnění. Odpůrčí žaloba je tedy právním prostředkem sloužícím k uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele v řízení o výkon rozhodnutí (exekučním řízení), a to postižením věcí nebo jiných majetkových hodnot, které odporovaným právním úkonem ušly z dlužníkova majetku, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému z odporovatelného právního úkonu (srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96, uveřejněný pod č. 26 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000).

Určením právní neúčinnosti právního úkonu ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. (vyhověním tzv. odpůrčí žalobě) nastává stav tzv. relativní bezúčinnosti dotčeného právního úkonu. Odporovatelný právní úkon nadále zůstává platným právním úkonem a vyvolává (jím sledované) právní následky, avšak v poměrech účastníků se na něj hledí tak, jako kdyby nenastaly jeho účinky. V případě, že právní úkon je neplatný (ať absolutně nebo relativně), jeho právní účinky vůbec nenastávají (práva a povinnosti z neplatného právního úkonu nemohou vzniknout); na právní vztahy se hledí stejně, jako by vůbec nebyl učiněn. Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že vyslovením právní neúčinnosti (odporovatelnosti) není dotčena platnost právního úkonu a že pouze platný právní úkon může být úspěšně napaden odpůrčí žalobou; právní úkon, který není platný a který tedy nevyvolává žádné právní účinky, nemůže naplnit jeden ze základních předpokladů odporovatelnosti, tj. zkrácení uspokojení pohledávek dlužníkových věřitelů. Protože odporovat lze pouze platnému právnímu úkonu, má (případné) zjištění o tom, že právní úkon je neplatný, mimo jiné za následek, že odpůrčí žalobě nemůže být vyhověno.

Právní úkon je ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. odporovatelný v případě, že úmysl zkrátit věřitele měl jen dlužník a že druhá strana právního úkonu o tomto úmyslu věděla (byl jí znám) nebo musela vědět (musel jí být znám); kdyby bylo úmyslem obou stran právního úkonu zmařit uspokojení věřitele, jde podle ustálené judikatury soudů o okolnost, která způsobuje neplatnost právního úkonu (srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 21

Cdo 1811/2000, který byl uveřejněn pod č. 134 v časopise Soudní judikatura, ročník 2001).

Dědictví se nabývá smrtí zůstavitele (§ 460 obč. zák.). V první dědické skupině dědí zůstavitelovy děti a manžel, každý z nich stejným dílem (srov. § 473 odst.1 obč. zák.). Je-li více dědiců, vypořádají se u soudu mezi sebou o dědictví dohodou (§ 482 odst. 1 obč. zák.); soud dohodu o vypořádání dědictví schválí, neodporuje-li zákonu nebo dobrým mravům (srov. § 482 odst. 2 obč. zák., § 175q odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Dohoda o vypořádání dědictví, kterou lze uzavřít jen před soudem (soudním komisařem) v řízení o dědictví, je hmotněprávní úkon, který – stejně jako smlouvy – jeho účastníky zavazuje. Dohoda tedy musí být (kromě jiného) určitá a srozumitelná; musí v ní být vypořádán veškerý (do té doby známý) zůstavitelův majetek (majetek uvedený v soupisu aktiv dědictví) a musí z ní bez pochybností vyplývat, jaký majetek z dědictví každý z dědiců nabývá.

Došlo-li k dohodě o vypořádání dědictví, soud usnesením o dědictví vždy rozhodne, zda ji schválí nebo neschválí. Jen schválená dohoda má (sledované) právní účinky a řízení o dědictví tím končí (srov. § 175s odst. 1 o. s. ř.); neschválí-li soud dohodu o vypořádání dědictví, ztrácí své účinky (účastníky dohoda dále nezavazuje) a soud pokračuje po právní moci usnesení v řízení o dědictví (srov. § 175q odst. 3 o. s. ř.). Soud dohodu o vypořádání dědictví schválí, jen jestliže není – samozřejmě uvažováno z pohledu zjištění učiněných za dědického řízení – v rozporu se zákonem nebo dobrými mravy. Byla-li dohoda o vypořádání dědictví schválena pravomocným usnesením soudu, nemůže být soudem ani zrušena postupem podle ustanovení § 99 odst. 3 o. s. ř. (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 1968, sp. zn. 2 Cz 6/68, které bylo uveřejněno pod č. 61 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1969), ani určena neplatnou rozhodnutím soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1240/2007, který byl uveřejněn pod č. 7 v časopise Soudní judikatura, ročník 2009).

Vzhledem k tomu, že dohoda o vypořádání dědictví představuje hmotněprávní úkon, který může (alespoň) jeden z jejích účastníků (jeden z dědiců) učinit v úmyslu zkrátit své věřitele (tím, že nezdědí zůstavitelův majetek ve výši odpovídají jeho dědickému podílu a že proto tento majetek nemůže být použit k uspokojení jeho věřitelů), může jí věřitel s úspěchem odporovat (§ 42a občanského zákoníku).

Opačný závěr nelze úspěšně dovozovat z toho, že dohoda o vypořádání dědictví nenabývá právní účinky již uzavřením, ale jen (až) tehdy, byla-li schválena usnesením soudu o dědictví (§ 175q odst. 1 písm. c/ o. s. ř.). Učinil-li dohodu o dědictví jeden její účastník v úmyslu zkrátit své věřitele, neztrácí dohoda takový účel jen tím, že byla schválena usnesením o dědictví. Soud v řízení o dědictví při rozhodování o schválení dohody o vypořádání dědictví (podle výsledků dědického řízení) zkoumá, zda neodporuje zákonu nebo dobrým mravům. Otázkou, zda dohoda (případně) byla uzavřena v úmyslu zkrátit uspokojení věřitelů některého z dědiců (účastníka dohody) a zda je tedy odporovatelným právním úkonem ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák., se – jak vyplývá z ustanovení § 482 odst. 2 obč. zák. – nezabývá.

Odvolací soud v napadeném rozsudku dovodil, že „pojem dobrých mravů vymezený ustanovením § 482 obč. zák. je třeba chápat šířeji“ než v ustanovení § 39 obč. zák. a že „v rozporu s dobrými mravy podle § 482 obč. zák. může být i dohoda o vypořádání dědictví, která zkracuje uspokojení pohledávky věřitele ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák.“. S tímto názorem nelze souhlasit.

Předmětem (obsahem) právního úkonu (samozřejmě včetně dohody o vypořádání dědictví) je zejména vznik, změna a zánik práv a povinností, které jednající svým projevem vůle sledoval a které právní předpisy s takovým projevem spojují. Předmět (obsah) právního úkonu musí být možný a dovolený („možný po právní stránce“). Předmět (obsah) právního úkonu není dovolený, jestliže

odporuje zákonu podle svého obsahu, jestliže odporuje zákonu podle svého účelu, jestliže obchází zákon, jestliže se příčí dobrým mravům nebo jestliže zkracuje uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele účastníka právního úkonu; následkem nejprve uvedených vad je neplatnost právního úkonu a posléze uvedená vada způsobuje odporovatelnost právního úkonu. Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že nelze zaměňovat právní stav, kdy se právní úkon příčí dobrým mravům, se situací, že právní úkon zkracuje uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele účastníka právního úkonu, neboť jde o zcela rozdílné právní instituty, s nimiž se spojují také odlišné právní následky. Zkracuje-li právní úkon uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele, nemůže se jen z tohoto důvodu příčit dobrým mravům. Tím, zda je dohoda o vypořádání dědictví odporovatelným právním úkonem ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák., se tedy soud v řízení o dědictví – jak vyplývá z ustanovení § 482 odst. 2 obč. zák. – nezabývá.

I když dohoda o vypořádání dědictví nemůže být rozhodnutím soudu, vydaným v řízení podle části třetí Občanského soudního řádu, určena jako neplatný právní úkon, nelze z toho úspěšně dovozovat, že by nemohla být posouzena jako právní úkon, který je právně neúčinný vůči věřitelům účastníka této dohody. Odvolací soud v napadeném rozsudku totiž nevzal náležitě v úvahu, že určením právní neúčinnosti (vyslovením odporovatelnosti) právního úkonu ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. nastává pouze stav tzv. relativní bezúčinnosti dotčeného právního úkonu, že tedy právní úkon i nadále zůstává platným a vyvolává (jím sledované) právní následky a že jen (a pouze) v poměrech věřitele, v jehož prospěch byla právní neúčinnost právního úkonu pravomocným rozsudkem vyslovena, a osoby, v jejíž prospěch byl odporovatelný právní úkon učiněn nebo které z něho vznikl prospěch, se na něj hledí tak, jako kdyby nenastaly jeho účinky, zatímco v případě neplatnosti právního úkonu právní účinky vůbec nenastávají a právní bezúčinnost právního úkonu je vždy „absolutní“. Vysloví-li soud pravomocným rozsudkem právní neúčinnost dohody o vypořádání dědictví, nemá (a nemůže mít) to vliv na závaznost rozhodnutí vydaného soudem v řízení o dědictví o schválení dohody o vypořádání dědictví podle ustanovení § 175q odst. 1 písm. c) o. s. ř. a tedy ani na vypořádání dědictví jako takové. Okolnost, že dohoda o vypořádání dědictví nemůže být (dodatečně) rozhodnutím soudu, vydaným v jiném než dědickém řízení, určena jako neplatný právní úkon, pak spíše nasvědčuje závěru, že za odporovatelnou je třeba ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. pokládat i takovou dohodu o vypořádání dědictví, která byla oběma (všemi) jejími účastníky uzavřena v úmyslu zkrátit věřitele nebo (alespoň) jednoho z nich. Ten, v jehož prospěch dlužník (jako zůstavitelův dědic) dohodu o vypořádání dědictví uzavřel nebo komu z ní vznikl prospěch, pak musí být „srozuměn“ s tím, že věřitel se může uspokojit z věcí nebo jiných majetkových hodnot, které zdědil místo dlužníka, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému na základě dohody o vypořádání dědictví místo dlužníka.

Nejvyšší soud u uvedených důvodů dospěl k závěru, že věřitel může s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, kterou dlužník (jako dědic) uzavřel v úmyslu zkrátit své věřitele, jsou-li pro vyslovení odporovatelnosti splněny všechny předpoklady uvedené v ustanovení § 42a obč. zák.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný, neboť spočívá na chybném právním posouzení věci. Nejvyšší soud proto napadený rozsudek podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc podle ustanovení § 243b odst. 3, věta první, o. s. ř. vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Praze) k dalšímu řízení.